

VARAHALDUS
Varahalduse juhtimissüsteemid
Nõuded

Asset management
Asset management system
Requirements
(ISO 55001:2024, identical)

EESTI STANDARDI EESSÕNA

See Eesti standard on

- rahvusvahelise standardi ISO 55001:2024 ingliskeelse teksti sisu poolest identne tõlge eesti keelde ja sellel on sama staatus mis ümbertrüki meetodil vastu võetud originaalversioonil. Tõlgenduserimeelsuste korral tuleb lähtuda ametlikes keeltes avaldatud tekstidest;
- jõustunud Eesti standardina inglise keeles detsembris 2025;
- eesti keeles avaldatud sellekohase teate ilmumisega EVS Teataja 2025. aasta detsembrikuu numbris.

Standardi tõlke koostamise ettepaneku on esitanud tehniline komitee EVS/TK 33 „Juhtimissüsteemid ja vastavushindamine“, standardi tõlkimist on korraldanud Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus ning rahastanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Standardi on tõlkinud Kanrido Konsultatsioonid OÜ, standardi on heaks kiitnud EVS/TK 33.

Standardi mõnede sätetele on lisatud Eesti olusid arvestavaid märkusi, selgitusi ja täiendusi, mis on tähistatud Eesti maatahisega EE.

See standard on rahvusvahelise standardi ISO 55001:2024 eestikeelne [et] versioon. Teksti tõlke on avaldanud Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus ning sellel on sama staatus ametlike keelte versioonidega.

This standard is the Estonian [et] version of the International Standard ISO 55001:2024. It was translated by the Estonian Centre for Standardisation and Accreditation. It has the same status as the official versions.

Tagasisidet standardi sisu kohta on võimalik edastada, kasutades EVS-i veebilehel asuvat tagasiside vormi või saates e-kirja meiliaadressile standardiosakond@evs.ee.

ICS 03.100.70; 03.100.01

Standardite reprodutseerimise ja levitamise õigus kuulub Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskusele

Andmete paljundamine, taastekitamine, kopeerimine, salvestamine elektroonsesse süsteemi või edastamine ükskõik millises vormis või millisel teel ilma Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse kirjaliku loata on keelatud.

Kui Teil on küsimusi standardite autoriõiguse kaitse kohta, võtke palun ühendust Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskusega: Koduleht www.evs.ee; telefon 605 5050; e-post info@evs.ee

SISUKORD

EESSÕNA.....	V
SISSEJUHATUS.....	VI
1 KÄSITLUSALA.....	1
2 NORMIVIITED	1
3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED.....	1
4 ORGANISATSIOONI KONTEKST	5
4.1 Organisatsiooni ja selle konteksti mõistmine	5
4.2 Huvipoolte vajaduste ja ootuste mõistmine	5
4.3 Varahalduse juhtimissüsteemi käsitusala kindlaksmääramine	5
4.4 Varahalduse juhtimissüsteem	6
4.5 Varahalduse otsuste langetamine	6
4.5.1 Raamistik.....	6
4.5.2 Kriteeriumid.....	6
4.5.3 Meetodid, protsessid ja tööriistad	6
5 EESTVEDAMINE	7
5.1 Eestvedamine ja pühendumus	7
5.2 Varahalduse juhtpõhimõtted	7
5.3 Rollid, kohustused ja volitused	7
6 PLANEERIMINE	8
6.1 Riskide ja võimaluste käsitlemisele suunatud tegevused	8
6.1.1 Üldist.....	8
6.1.2 Riskide käsitlemisele suunatud tegevused	8
6.1.3 Võimaluste käsitlemisele suunatud tegevused	8
6.2 Varahalduse eesmärgid ja nende saavutamise planeerimine	9
6.2.1 Strateegiline varahaldusplaan.....	9
6.2.2 Varahalduse eesmärgid.....	9
6.2.3 Varahalduse eesmärkide saavutamise planeerimine	10
6.3 Muudatuste planeerimine	10
7 TUGI.....	11
7.1 Ressursid.....	11
7.2 Kompetentsus	11
7.3 Teadlikkus.....	11
7.4 Teabevahetus.....	11
7.5 Dokumenteeritud teave	12
7.5.1 Üldist.....	12
7.5.2 Dokumenteeritud teabe koostamine ja kaasajastamine.....	12
7.5.3 Dokumenteeritud teabe ohjamine.....	12
7.6 Andmed ja teave	13
7.7 Teadmused	13
8 TOIMIMINE.....	13
8.1 Toimimise planeerimine ja ohjamine, sh olelusringi juhtimine.....	13
8.2 Muudatuste ohjamine	14
8.3 Organisatsiooniväliselt tarnitud protsessid, tooted, tehnoloogiad ja teenused	14
9 TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	15
9.1 Seire, mõõtmine, analüüs ja hindamine.....	15
9.2 Siseaudit	15
9.2.1 Üldist.....	15

9.2.2	Siseauditi programm	15
9.3	Juhtkonnapoolne ülevaatus	16
9.3.1	Üldist	16
9.3.2	Juhtkonnapoolse ülevaatus sisendid	16
9.3.3	Juhtkonnapoolse ülevaatus tulemused.....	16
10	PARENDAMINE.....	16
10.1	Järjepidev parendamine.....	16
10.2	Mittevastavus ja korrigeeriv tegevus	16
10.3	Ennustav tegevus	17
	Kirjandus.....	18

EESSÕNA

ISO (International Organization for Standardization) on ülemaailmne rahvuslike standardimisorganisatsioonide (ISO rahvuslike liikmesorganisatsioonide) föderatsioon. Tavaliselt tegelevad rahvusvahelise standardi koostamisega ISO tehnilised komiteed. Kõigil rahvuslikel liikmesorganisatsioonidel, kes on mingi tehnilise komitee pädevusse kuuluvast valdkonnast huvitatud, on õigus selle komitee tegevusest osa võtta. Selles töös osalevad ka ISO-ga seotud rahvusvahelised riiklikud organisatsioonid ning vabaühendused. Kõigis elektrotehnika standardimist puudutavates küsimustes teeb ISO tihedat koostööd Rahvusvahelise Elektrotehnikakomisjoniga (IEC).

Selle dokumendi väljatöötamiseks kasutatud ja edasiseks haldamiseks mõeldud protseduurid on kirjeldatud ISO/IEC direktiivide 1. osas. Eriti tuleb silmas pidada eri heakskiidukriteeriumeid, mis on eri liiki ISO dokumentide puhul vajalikud. See dokument on kavandatud ISO/IEC direktiivide 2. osas esitatud toimetamisreeglite kohaselt (vt www.iso.org/directives).

ISO pöörab tähelepanu võimalusele, et selle dokumendi rakendamine võib olla seotud patendi (patentide) kasutamisega. ISO ei võta seisukohta mis tahes esitatud patendiõiguste tõendamise, kehtivuse ega rakendatavuse eest. Selle dokumendi avaldamise kuupäeva seisuga ei ole ISO saanud teateid patendi (patentide) kohta, mida võib vaja minna selle dokumendi rakendamiseks. Dokumendi kasutajaid on siiski hoiatatud, et siin esitatu ei pruugi olla uusim teave, mis võib olla saadud patendiandmebaasist (kättesaadav veebilehelt www.iso.org/patents). ISO ei vastuta sellis(t)e patendiõigus(t)e väljaselgitamise ega selgumise eest.

Mis tahes selles dokumendis kasutatud ärieline käibenimi on kasutajate abistamise eesmärgil esitatud teave ja ei kujuta endast toetusavaldust.

Selgitused standardite vabatahtliku kasutuse ja vastavushindamisega seotud ISO eriomaste terminite ja väljendite kohta ning teave selle kohta, kuidas ISO järgib WTO tehniliste kaubandustõkete lepingus sätestatud põhimõtteid, on esitatud järgmisel aadressil: www.iso.org/iso/foreword.html.

Dokumendi on koostanud tehniline komitee ISO/TC 251 „Asset management“.

Teine väljaanne tühistab ja asendab esimest väljaannet (ISO 55001:2014), mis on tehniliselt üle vaadatud.

Peamised muudatused on järgmised:

- juhtimissüsteemi standardite harmoniseeritud struktuuri rakendamine, mis hõlmab juhtimissüsteemi ühiste põhimääratluste lisamist peatükki 3;
- uute jaotiste, mis käsitlevad varahalduse otsuste langetamist, strateegilist varahaldusplaani ja teadmust, lisamine;
- selgitus, et toimimise planeerimine ja ohje hõlmavad olelusringi juhtimist;
- selge eristamine, kuidas organisatsioon käsitleb „riski“ ja kuidas ta käsitleb „võimalusi“;
- jaotise „ennetav tegevus“ ümbernimetamine „ennustavaks tegevuseks“ ja selle jaotise sisu täielik tehniline redigeerimine (vt 10.3);
- tugevam rõhuasetus eestvedamisele ja selle rollile varahalduse juhtimissüsteemi võimaldamise ja edu toetamisel.

Igasugune tagasiside või küsimused selle dokumendi kohta tuleks suunata dokumendi kasutaja rahvuslikule standardimisorganisatsioonile. Täielik loetelu nende organisatsioonide kohta on leitav veebilehelt www.iso.org/members.html.

SISSEJUHATUS

Selles dokumendis esitatakse nõuded vara haldamise juhtimissüsteemi ehk „varahalduse juhtimissüsteemi“ sisseseadmisele, elluviimisele, toimimisele, toimivana hoidmisele ja parendamisele.

Seda dokumenti saavad kasutada mis tahes suurusega ja liiki mis tahes organisatsioonid. Organisatsioon määrab kindlaks, milliste oma varade suhtes dokumenti kohaldatakse, võttes arvesse oma õigusaktidest, normatiividest ja lepingutest tulenevad nõuded. Seda dokumenti saab kohaldada igat liiki varade suhtes, nii füüsiliste kui ka mittefüüsiliste.

See dokument on kavandatud eelkõige kasutamiseks neile, kes

- tegelevad varahalduse juhtimissüsteemi sisseseadmise, elluviimise, toimimise, toimivana hoidmise ja parendamisega;
- teostavad või lepinguliselt teostavad varahaldustegevusi ja osutavad teenuseid;
- osalevad organisatsioonisiseste või -väliste osapooltena organisatsiooni varahalduse juhtimissüsteemi nõuete täitmise võime hindamises.

Nõuete esitamise järjekord selles dokumendis ei näita nende tähtsust ega seda, millises järjekorras neid tuleb rakendada.

Üldine teave varahalduse kohta ning selles dokumendis kasutatavate terminite seletused on esitatud standardis ISO 55000.

Lisasuunised selles dokumendis kirjeldatud nõuete kohaldamise kohta on esitatud standardis ISO 55002.

Lisasuunised selles dokumendis kirjeldatud varahalduse juhtimissüsteemi konkreetsete elementide kohta on tehnilises spetsifikatsioonis ISO/TS 55010 (organisatsiooni finants- ja mittefinantstalituste joondamine), ISO 55012 (inimeste kaasamine ja kompetentsus) ja ISO 55013 (andmevarade haldamine).

Suunised varahaldust võimaldava avaliku poliitika väljatöötamiseks on standardis ISO 55011.

Varahaldusega on seotud mõned tähtsad põhimõtted, sealhulgas

- väärtus: varahaldus keskendub väärtusele, mida vara loob organisatsiooni jaoks ajas;
- joondamine: varahaldus joondab rahalised, tehnilised ja toimimisega seotud otsused organisatsiooni eesmärkidega, edendades vertikaalset ja horisontaalset koordineerimist;
- eestvedamine: eestvedamine ja püsiv pühendumus kõikidel tasemetel on edukaks varahalduseks kriitiline.

Varahalduse peamised tulemused on väärtuse saavutamine ja organisatsiooni eesmärkide saavutamine. Samuti on mõned tunnused, mis tulenevad varahalduse süstemaatilise lähenemisviisi elluviimisest, sealhulgas järgnev:

- kindluse tagamine: varahaldus pakub paremat organisatsioonilist järelevalvet ja vastutust;
- kohanemisvõime: varahaldus võimaldab organisatsioonidel muutustega sisemises ja välises kontekstis palju kiiremini ja mõjusamalt kohaneda;
- jätkusuutlikkus: varahaldus edendab pikaajalist mõtlemist, kaalutledes tulevasi mõjusid, riske, määramatust ja võimalusi väärtuse saavutamisel.

See dokument on koostatud ISO juhtimissüsteemi standardite harmoniseeritud struktuuri kasutades (st identsed jaotise numbrid, jaotise pealkirjad, tekst ning ühised terminid ja põhimääratlused), mille eesmärk on suurendada juhtimissüsteemi standardite vahelist joondamist ja hõlbustada nende kombineeritud ja lõimitud elluviimist. Sellepärast on see dokument kavandatud võimaldama organisatsioonil joondada ja lõimida oma varahalduse juhtimissüsteem asjaomase juhtimissüsteemi nõuetega.

See dokument on EVS-i poolt loodud eelvaade

Taotluslikult tühjaks jäetud

1 KÄSITLUSALA

See dokument spetsifitseerib nõuded varahalduse juhtimissüsteemile.

See dokument on kohaldatav igat liiki ja suuruses organisatsioonidele igat liiki vara suhtes.

Kooskõlas organisatsiooni varahalduse juhtpõhimõtetega kuuluvad varahalduse juhtimissüsteemi kavandatud tulemuste hulka

- varade saavutatud väärtus organisatsioonile ja tema huvipooltele kogu varade olelusringi jooksul;
- varahalduse eesmärkide saavutamine ja kohaldavate nõuete täitmine;
- varahalduse, varahalduse juhtimissüsteemi ja varade suutlikkuse järjepidev parendamine.

Selles dokumendis ei esitata finantsjuhtimise, aruandluse ega tehnilisi nõudeid konkreetsete varaliikide haldamiseks.

MÄRKUS Standardi ISO 55000, selle dokumendi ja ISO 55002 kontekstis tähendab termin „varahalduse juhtimissüsteem“ vara haldamiseks kasutatavat juhtimissüsteemi.

2 NORMIVIITED

Allpool nimetatud dokumentidele on tekstis viidatud selliselt, et nende sisu kujutab endast kas osaliselt või terveniisti selle dokumendi nõudeid. Dateeritud viidete korral kehtib üksnes viidatud väljaanne. Dateerimata viidete korral kehtib viidatud dokumendi uusim väljaanne koos võimalike muudatustega.

ISO 55000. Asset management — Vocabulary, overview and principles

3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED

Dokumendi rakendamisel kasutatakse standardis ISO 55000 ning allpool esitatud termineid ja määratlusi.

ISO ja IEC hoiavad alal standardimisel kasutamiseks olevaid terminoloogiaandmebaase järgmistel aadressidel:

- ISO veebipõhine lugemisplatvorm: kättesaadav veebilehelt <https://www.iso.org/obp/>;
- IEC Electropedia: kättesaadav veebilehelt <https://www.electropedia.org/>.

3.1

organisatsioon (*organization*)

isik või inimeste grupp, kellel on oma *eesmärkide* (3.6) saavutamiseks olemas talitused koos kohustuste, volituste ja suhetega

MÄRKUS 1 Organisatsiooni mõiste hõlmab, kuid ei ole piiratud, üksikettevõtja, äriühingu, korporatsiooni, firma, ettevõtte, ametkonna, partnerluse, heategevusfondi või asutuse, või nende osa või koosluse, kas aktsiaseltsiks ühinenud või mitte, avalik või eraettevõtte.

MÄRKUS 2 Kui organisatsioon on osa suuremast üksusest, siis termin „organisatsioon“ viitab ainult sellele osale suuremast üksusest, mis on *varahalduse juhtimissüsteemi* (3.4) käsitusallas.

3.2

huvipool (*stakeholder, interested party*)

isik või *organisatsioon* (3.1), kes võib mõjutada, võib olla mõjutatud või tajub ennast mõjutatuna otsusest või tegevusest